

Н.А. ЧУВАСОВА. ПРОБЛЕМНО-КРЕАТИВНЫЕ СИТУАЦИИ В СТРУКТУРИРОВАНИИ СОДЕРЖАНИЯ ЕСТЕСТВЕННЫХ ДИСЦИПЛИН КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ХИМИИ И БИОЛОГИИ

В статье на основе анализа педагогической теории и практики раскрыты возможности и тенденции использования проблемно-креативных ситуаций в структурировании содержания естественных дисциплин. В результате исследования сделан вывод, что использовать проблемно-креативные ситуации в структурировании содержания естественных дисциплин нужно взвешенно и тщательно подготовлено и продумано, чтобы ориентировать будущих учителей химии и биологии на развитие их творческого потенциала.

Ключевые слова: творчество, творческий потенциал будущих учителей химии и биологии, проблемно-креативные ситуации.

N.O. CHUVASOVA. PROBLEM-CREATIVE SITUATIONS IN THE CONTENT STRUCTURING OF NATURAL SCIENCE SASMEANS OF CREATIVE POTENTIAL DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS OF CHEMISTRY AND BIOLOGY

Opportunities and trend sin the use of problem-creative situations in the content structuring of natural sciences are revealed in the article on the basis of analysis of pedagogical theory and practice. The study conclude end that the use of problem (event)-creative situation in the content structuring of natural sciences should be carefully and thoroughly thought-out and prepared to orient future teachers of chemistry and biology to develop their creative potential.

Key words: creativity, creative potential of future teachers of chemistry and biology, problem-creative situations.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. Н.Б. Грицай.

Одержано редакцією 18.05.2017 р.

УДК: 378.14:004

Н.А. ХМІЛЬ

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

У публікації автором аналізуються різні підходи щодо трактування поняття готовність та професійна готовність, розкривається сутність професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі. Теоретично обґрунтовано, що структура зазначеної готовності є ієрархічною, у якій домінантним і системо утворювальним компонентом є мотиваційно-ціннісний, який створює передумови для реалізації когнітивного, операційного та рефлексивно-прогностичного компонентів.

Ключові слова: професійна готовність, хмарні технології, майбутні вчителі, компоненти готовності.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та їх інтеграція в освітню систему обумовлює потребу в новій стратегії професійної підготовки майбутніх учителів, що повинна бути спрямована на формування активного, творчого мислячого педагога нового формату, який володіє не тільки загально-педагогічними навичками, а й новими якостями, які набули актуальності з розвитком технічного прогресу і нових вимог, що висувуються інформаційним суспільством до випускників шкіл, здатного до самостійного опанування сучасних ІКТ, зокрема хмарних технологій, для подальшого їх застосування у навчально-виховному процесі в умовах модернізації сучасної середньої школи.

Можна стверджувати, що сьогодні застосування цих технологій для підвищення гнучкості процесу навчання через спільну мережну навчальну взаємодію вчителя з учнями як на уроках, так і під час позакласної діяльності викликає не аби який інтерес у педагогічній спільноті. Тому особливої актуальності у таких умовах набуває професійна підготовка майбутніх учителів в аспекті формування їх професійної готовності до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі.

Вивчення наукової психолого-педагогічної літератури свідчить про постійний інтерес учених до проблеми підготовки майбутніх учителів (О. Антонова, Є. Барібина, О. Біда, І. Богданова, О. Будник, Г. Васянович, Н. Волкова, О. Глузман, В. Гриньова, Н. Гузій, О. Дубасенюк, І. Дичківська, В. Євдокімов, М. Євтух І. Зязюн, Н. Кузьміна, Ю. Кулюткін, В. Ковальчук, В. Корнелюк, В. Кремень, В. Осадчий, Ю. Пелех, І. Прокопенко, С. Сисоєва, В. Сластьонін, М. Чобітько та ін.).

Успіх професійного навчання визначається готовністю студента до професійно-спрямованої діяльності (М. Дьяченко, І. Зимня, Л. Кандибович, О. Леонтьєв, В. Моляко, К. Платонов, А. Прангішвілі, Р. Сімко, В. Чичикін, Д. Узнадзе та ін.). Різні проблеми формування готовності вчителя до професійної діяльності висвітлені в наукових розвідках М. Болтенкова, Л. Гончаренка, К. Дурай-Новакової, М. Кобзева, Л. Кондрашової, Н. Кузьміної, А. Ліненко, С. Максименка, В. Масленнікової, О. Мороза, Ю. Пелеха, В. Сластьоніна та ін.).

Методологічне осмислення глобального процесу інформатизації сучасної освіти, широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів знайшло своє відображення в наукових доробках вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як: Р. Гуревича, В. Клочко, Г. Козлакова, Н. Морзе, С. Ракова, В. Руденка, Т. Ліндлофа, Р. Мейера, Ф. Еверетта, І. Роберт, Л. Шевченко.

Використання хмарних технологій у навчальному процесі розглядалося у наукових публікаціях Н. Василенко, А. Газейкіна, Л. Денисової, Н. Дзямулич, Ю. Дюличевої, О. Заславський, І. Іванов, М. Кадемій, В. Кобисі, М. Попель, Т. Червякової та ін. Окремі аспекти підготовки майбутніх учителів-предметників до використання хмарних технологій у професійній діяльності та навчальному процесі розкриті у наукових студіях

© Н.А. Хміль, 2017

Н. Бахмат (учителів початкової школи), О. Жерновникової, М. Попель та ін. (учителів математики), С. Худовердова (учителів музики), Т. Архіпова, Т. Зайцева, Н. Стеценко, Г. Ткачук та ін. (учителів інформатики).

Утім, перелічені напрями та аспекти психолого-педагогічних розвідок в контексті досліджуваної проблеми, безумовно, мають важливе наукове і практичне значення для вдосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів. Однак, проблема формування професійної готовності майбутніх учителів до ефективного використання хмарних технологій в навчально-виховному процесі є на сьогодні не достатньо вивченою, що зумовило мету і завдання нашого наукового пошуку.

Мета статті – зосередити увагу на сутності професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі, визначити структурні компоненти цієї готовності та розкрити їх зміст. Мета дослідження обумовила виконання наступних завдань: з'ясувати сутність, визначити структуру професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі та охарактеризувати зміст визначених структурних компонентів.

Аналіз значної кількості досліджень, присвячених готовності, дозволяє стверджувати про складність та багатоаспектність цього феномену. У психолого-педагогічних словникових виданнях знаходимо дуже багато визначень поняття «готовність», зокрема «Великий психологічний словник» дає таке тлумачення поняття: «стан підготовленості, у якому організм налаштований на дію чи реакцію» [8, 2-4]. У стислому психологічному словнику «Личность, образование, самообразование, профессия» готовність визначається як «особливий психічний стан, який характеризується вибірковою, прогнозуючою активністю особистості на стадії її підготовки до діяльності» [2, 37]. Словник професійної освіти готовність тлумачиться як «вміння виконувати певні операції й творчо підходити до їх виконання, це знання й володіння навичками» [7]. Таким чином, проаналізувавши значення поняття «готовність» можна зробити висновок, що у словниках воно тлумачиться неповно і під готовністю розуміється установка на певну поведінку, і настанова, намір, здатність до здійснення діяльності, і уміння виконувати певні операції, і стан підготовленості.

Вивчаючи поняття «готовність» нами було знайдено значну кількість його авторських тлумачень, так, наприклад: „готовність – це інтегроване системою утворення особистості, що характеризує її вибіркочу прогнозуючу активність при підготовці та включенні до діяльності” (А. Ліненко [5, 129]); «готовність – інтегральна якість особистості, що характеризується певним рівнем її розвитку і визначає можливість особистості брати участь у будь-якому процесі (О. Царькова [9]); «готовність – це цілеспрямованість особистості, що передбачає у собі переконання, погляди, ставлення, мотиви, почуття, здатність до продуктивної реалізації знань, умінь і навичок та є визначальною передумовою успішної діяльності (О. Ковальчук [4]); «готовність – це певна сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, що слугує здатністю до виконання певної діяльності на досить високому рівні» (А. Петровський [6]). Їх аналіз засвідчив, про різні теоретичні підходи, які обираються вченими в якості підґрунтя для дослідження – функціональний, особистісний, особистісно-діяльнісний.

Ми погоджуємося з О. Царьковою, що готовність – це категорія більш високого рівня по відношенню до інших споріднених термінів, так як крім достатньої кількості здібностей, знань, професійних навичок і вмінь, вона повинна характеризуватися наявністю особистісних характеристик і мотивів до діяльності [9].

Аналіз психолого-педагогічних джерел засвідчив, що «професійна готовність» науковцями визначається як суб'єктивний стан особистості (К. Платонов), психічний, активно-дієвий стан особистості, складна її якість, система інтегрованих властивостей (І. Дичківська), взаємопов'язані психологічні особливості і моральні якості особистості, соціально-ціннісні мотиви вибору професії, способи поведінки, спеціальні професійні знання, уміння і навички (С. Бондаренко), суб'єктивний стан особистості (М. Болтенков), інтегральне утворення на основі потреб та здібностей (В. Чичикін), професійна придатність особистості (Т. Ковалькова), цілеспрямоване вираження особистості (С. Максименко та О. Пелех), стан мобілізації психологічної і психофізіологічної систем людини (С. Максименко).

Досліджуючи феномен професійної готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності, дослідники (К. Дурай-Новакова, І. Гавриш, Л. Кондрашова, О. Комар, Н. Кузьміна, А. Ліненко, В. Сластьонін та ін.) наголошують на її складному інтегративному характері. Спираючись на їх наукові здобутки у нашому дослідженні, професійну готовність майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі будемо розуміти як складне інтегративне професійно значуще утворення особистості (майбутнього вчителя), яке характеризується позитивним ставленням, інтересом, бажанням, здатністю щодо продуктивного використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі завдяки володінню сукупністю спеціальних знань, практичних умінь і навичок та орієнтацією на самооцінку та вдосконалення свого професійного рівня у зазначеній діяльності.

Грунтуючись на дослідженнях М. Дяченко та Л. Кандибович, І. Гавриш, О. Комар, Н. Олефіренко та інших, структуру професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі ми розглядаємо як сукупність чотирьох взаємопов'язаних компонентів, які наповнені якісними характеристиками та показниками: 1) мотиваційно-ціннісний; 2) когнітивний; 3) операційний; 4) рефлексивно-прогностичний. Схарактеризуємо їх детально.

Мотиваційно-ціннісний компонент є домінантним і системоутворювальним, характеризує ступінь психологічної готовності майбутнього вчителя до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі. Його зміст відображає позитивне ставлення до інтеграції хмарних технологій в освіту, наявність інтересу, зацікавленості до їх педагогічних можливостей та бажання щодо впровадження цих технологій у навчально-виховний процес, розуміння необхідності самостійного опанування хмарних сервісів, які постійно удосконалюються. Цей компонент виражається через усвідомлення ціннісного відношення до потенціалу хмарних технологій та бажання до набуття нового досвіду, нових форм і методів мережної педагогічної діяльності з їх допомогою у навчально-виховному процесі.

Когнітивний компонент професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі ми представляємо як сукупність загальнотеоретичних, психолого-педагогічних, методичних та інформаційно-технологічних знань з проблем застосування хмарних технологій в освітньому процесі. Цей компонент є результатом пізнавальної діяльності. Його характеризують обсяг знань (ширина, глибина, системність), стиль мислення.

Діяльність майбутнього вчителя у цьому напрямі потребує засвоєння *загальнотеоретичних знань* – сутності хмарних технологій, їх класифікації; основних моделей надання хмарних послуг та їх особливості.

У змісті когнітивного компонента вагома роль відводиться *психолого-педагогічним знанням* – про роль хмарних технологій в освіті, їх переваги і недоліки для організації освітньої діяльності, педагогічний потенціал; про класифікацію сучасних хмарних сервісів для організації освітньої діяльності; про дидактичні можливості хмарних сервісів; про психолого-педагогічні вимоги до хмарних сервісів для їх використання у процесі навчання та виховання учнівської молоді; про можливі способи організації мережної педагогічної взаємодії з різними суб'єктами навчально-виховного процесу (учитель – учень, учень – учень, учитель – батьки – адміністрація, учитель – учитель – адміністрація) з використанням хмарних сервісів; про можливі труднощі та негативних наслідків щодо використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі; критерії відбору хмарних сервісів для їх використання у навчальному процесі для різних вікових категорій учнів; про можливості хмарних технологій для розробки навчально-методичних матеріалів; про етапи проектування електронних навчальних ресурсів за допомогою хмарних сервісів; про основні моделі побудови мережної взаємодії з використанням хмарних сервісів; про функціональні можливості хмарних сервісів для організації взаємодії між педагогами та учнями при дистанційному навчанні; особливості використання розроблених навчальних матеріалів на основі хмарних сервісів у межах дистанційного підходу до навчання.

Не менш важливими є *методичні знання*, серед яких ми визначаємо – знання методики використання хмарних сервісів для організації навчальної, проектної, дослідницької, самостійної та позанавчальної діяльності учнів; методики здійснення міжособистісної та групової мережної взаємодії засобами хмарних сервісів, методичні вимоги до розробки змістовних, доступних і безпечних навчально-методичних матеріалів із використанням хмарних сервісів; методики розробки інформаційно-навчального середовища за допомогою хмарних технологій.

Для успішного використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі майбутньому вчителю необхідно володіти *інформаційно-технологічними знаннями* – інтерфейсу тих чи тих хмарних сервісів, їх функціональних можливостей; правил безпечної поведінки в мережі Інтернет; вимог щодо дотримання інформаційної безпеки (правила взаємодії в мережі Інтернет, реєстрація користувачів) при використанні хмарних сервісів в процесі організації навчальної діяльності.

Знання, що не інтегровані в індивідуальний практичний досвід майбутнього вчителя, не забезпечують його готовності до тієї чи іншої діяльності, тому, вважаємо, що когнітивний компонент невіддільний від **операційного компоненту**, який характеризується сукупністю організаційних, проектувальних, методичних, творчих, інформаційно-технологічних умінь та навичок міжособистісної та групової взаємодії майбутніх учителів, необхідних їм для успішного включення хмарних технологій у навчально-виховний процес.

Серед *організаційних* умінь, які забезпечують готовність майбутнього вчителя до використання хмарних технологій, ми виділяємо – уміння аналізувати та визначати функціональні можливості хмарних сервісів; виявляти показники їх функціональності та безпечності, цільове призначення, а також уміння оцінювати перспективи використання хмарних сервісів відповідно до визначених освітніх завдань.

Серед *проективних* умінь важливими є вміння – проектувати та розробляти навчальні матеріали з урахуванням вимог до інформаційної безпеки з використанням хмарних сервісів; проектувати основні етапи мережної взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу на основі хмарних сервісів; проектувати хмарно орієнтоване інформаційне навчальне середовище.

Використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі потребує *методичних* умінь педагога – аналізувати навчальну ситуацію та проектувати подальшу діяльність на основі використання хмарних технологій; використовувати можливості хмарних технологій для спільної мережної взаємодії з учнями як на уроках, так і під час позакласної діяльності, організувати проектну діяльність; використовувати хмарні сервіси для дистанційної підтримки традиційного навчання; застосовувати методи активізації самостійної діяльності учнів у мережному середовищі; створювати веб-портфоліо з використанням хмарних сервісів.

Не менш значущими для вчителя є здатність до оригінальності та інновацій щодо використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі; створення, впровадження та повідомлення нових ідей іншим у цьому напрямі педагогічної діяльності, що проявляється у таких *творчих вміннях* – добирання хмарних сервісів для розвитку творчих здібностей учнів; модернізації та адаптації існуючих методів і форм навчання та виховання учнів із використанням хмарних сервісів.

Для організації мережної міжособистісної та групової взаємодії у навчально-виховному процесі за допомогою хмарних сервісів необхідними є *комунікативні вміння* – організувати спільну навчальну мережну взаємодію групи учнів як на уроках, так і під час позакласної діяльності, здійснювати мережне (усне та письмове) спілкування, працювати в різних командах.

Діяльність учителя щодо ефективного використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі ґрунтується на *інструментально-технологічних* вміннях – реєструватися на хмарних сервісах та налаштовувати їх під освітні потреби; розмішувати потрібну інформацію (текстову, графічну, відео тощо) за допомогою інструментів хмарних сервісів; користуватися сучасними хмарними сховищами збереження даних; налаштовувати спільний доступ у хмарних сервісах; перевіряти працездатність розроблених навчальних матеріалів; створювати блоги та веб-сайти; створювати засобами хмарних сервісів хмарно орієнтоване інформаційне навчальне середовище.

У структурі професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі вагоме значення надаємо **рефлексивно-прогностичному компоненту**, який характеризує здатність вчителя до об'єктивної оцінки власної професійної підготовленості щодо використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі. Проявляється через сформованість умінь здійснювати самоконтроль, самокритику, самооцінку власної професійної діяльності та діяльності учнів з метою подальшого удосконалення своєї методики навчання із використанням хмарних технологій.

Будь яка діяльність закінчується рефлексією, яка передбачає моделювання, проектування діяльності, звернення уваги суб'єкта на самого себе (на свій стан, можливості) і на продукти власної активності, їх переосмислення, вона сприяє організації найбільш продуктивної взаємодії викладача (учителя) та студента (учня); є важливою умовою діалогічності спілкування учасників педагогічного процесу; спонукає викладачів (учителів) і студентів (учнів) до корегування своєї діяльності [1, 57; 3].

Під час рефлексії майбутній педагог краще розуміє свій рівень оволодіння хмарними технологіями та методикою їх застосування у навчально-виховному процесі, виявляє певні труднощі, з якими стикнувся, об'єктивно оцінює вдалість вибору хмарних сервісів для вирішення тих чи тих педагогічних завдань.

Рефлексивно-прогностичний компонент надає завершеності структури професійної готовності вчителя до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі і в той же час спонукає до оволодіння новими сервісами та пошуку цікавих способів їх використання для навчання та виховання підростаючого покоління, шляхів удосконалення педагогічної діяльності з їх застосуванням; прогнозування збагачення власного досвіду щодо застосування тих чи тих хмарних сервісів значимих для навчально-виховного процесу.

Отже, підсумовуючи можна зробити висновок, що на підставі аналізу психолого-педагогічних джерел нами визначено, що професійна готовність майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі це складне інтегративне професійно значуще утворення особистості (майбутнього вчителя), яке характеризується позитивним ставленням, інтересом, бажанням, здатністю щодо продуктивного використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі завдяки володінню сукупністю спеціальних знань, практичних умінь і навичок, орієнтацією на самооцінку та вдосконалення свого професійного рівня у зазначеній діяльності. Мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний та рефлексивно-прогностичний компоненти в сукупності репрезентують структуру професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі.

Перспективи подальших наших розвідок у напрямі зазначеної проблеми дослідження полягають у визначенні критеріїв, показників та рівнів сформованості професійної готовності використовувати хмарні технології у навчально-виховному процесі майбутніми вчителями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берсенева О.В. Формирование готовности будущих учителей математики к организации исследовательской деятельности школьников в условиях бинарного обучения математике в вузе: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Олеся Васильевна Берсенева. – Красноярск, 2017. – 234 л. – Библиогр.: С. 189-211.
2. Дьяченко М.И. Краткий психологический словарь: Личность, образование, самообразование, профессия / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Мн.: «Хэлтон», 1998. – 399 с.
3. Казаручук Г.Н. Рефлексия в педагогическом процессе учреждения высшего образования [Электронный ресурс] / Г.Н. Казаручук. – Режим доступа: http://media.miu.by/files/store/items/uses/xxii/mim_uses_xxii_08006.pdf. – Назва з екрану.
4. Ковальчук О.М. Структура готовности магистров гуманитарных специальностей до инновационной професійної діяльності / О.М. Ковальчук // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2013. – Вип. 15. – С. 45-49.
5. Ліненко А.Ф. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності / А.Ф. Ліненко // Рідна школа. – 1995. – №3. – С. 125-132.
6. Петровский А.В. Психология / А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – М.: Академия, 2005. – С. 109-130.
7. Професійна освіта: словник: [навч. посіб. для учнів і пед. працівників ПТНЗ] / укл. С.У. Гончаренко [та ін.]; за ред. Н.Г. Ничкало; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
8. Ребер А. Большой толковый психологический словарь. Том 1(А-О) / А. Ребер; пер. с англ. – М.: Вече, АСТ, 2000. – 364 с.
9. Царькова О.В. Формирование готовности будущего техника к решению инновационных производственных задач: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / О.В. Царькова. – Оренбург, 2009. – 36 с.

REFERENCES

1. Berseneva O.V. Formirovanie gotovnosti budushchikh uchitelei matematiki k organizatsii issledovatel'skoi deyatel'nosti shkol'nikov v usloviyakh binarnogo obucheniya matematike v vuze: dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Olesya Vasil'evna Berseneva. – Krasnoyarsk, 2017. – 234 l. – Bibliogr.: s. 189-211.
2. D'yachenko M.I. Kratkii psikhologicheskii slovar': Lichnost', obrazovanie, samoobrazovanie, professiya / M.I. D'yachenko, L.A. Kandybovich. – Mn.: «Khelton», 1998. – 399 s.
3. Kazaruchuk G.N. Refleksiya v pedagogicheskom protsesse uchrezhdeniya vysshego obrazovaniya [Elektronniy resurs] / G.N. Kazaruchuk. – Rezhim dostupu: http://media.miu.by/files/store/items/uses/xxii/mim_uses_xxii_08006.pdf. – Nazva z ekranu.
4. Koval'chuk O.M. Struktura hotovnosti mahistriv humanitarnykh spetsial'nostey do innovatsiynoyi profesiiynoyi diyal'nosti / O.M. Koval'chuk // Pedagogichna osvita: teoriya i praktyka. – 2013. – Vyp. 15. – S. 45-49.

5. Linenko A.F. Hotovnist' maybutnikh uchyteliv do pedahohichnoyi diyal'nosti / A.F. Linenko // Ridna shkola. – 1995. – #3. – S. 125-132.
6. Petrovskii A.V. Psikhologiya / A.V. Petrovskii, M.G. Yaroshevskii. – M.: Akademiya, 2005. – S. 109-130.
7. Profesiynna osvita: slovnyk: [navch. posib. dlya uchniv i ped. pratsivnykiv prof.-tekhn. navch. zakl.] / ukl. S.U. Honcharenko [ta in.]; za red. N.H. Nychkalo; .APN Ukrayiny, In-t pedahohiky i psykhohohiyi prof. osvity; – K.: Vyshcha shkola, 2000. – 380 s.
8. Reber A. Bol'shoi tolkovyi psikhologicheskii slovar'. Tom 1(A-O) / A. Reber; per. s ang. – M.: Veche, AST, 2000. – 364 s.
9. Tsar'kova O.V. Formirovanie gotovnosti budushchego tekhnika k resheniyu innovatsionnykh proizvodstvennykh zadach: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.08 «Teoriya i metodika professional'nogo obrazovaniya» / O.V. Tsar'kova. – Orenburg, 2009. – 36 s.

Н.А. ХМИЛЬ. СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ОБЛАЧНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

В публикации автором анализируются различные подходы к трактовке понятия готовность и профессиональная готовность, раскрывается сущность профессиональной готовности будущих учителей к использованию облачных технологий в учебно-воспитательном процессе. Теоретически обосновано, что структура рассматриваемой готовности является иерархической, в которой доминантным и системообразующим компонентом является мотивационно-ценностный, который создает предпосылки для реализации когнитивного, операционного и рефлексивно-прогностического компонентов.

Ключевые слова: профессиональная готовность, будущие учителя, облачные технологии, компоненты готовности.

N.A. KHMIL. CONTENT AND STRUCTURE OF FUTURE TEACHERS' PROFESSIONAL READINESS FOR CLOUD-COMPUTING TECHNOLOGIES USAGE IN THE TEACHING AND EDUCATIONAL PROCESS

The author analyzes different approaches to the definitions of such notions as "readiness" and "professional readiness" and determines the essence of future teachers' professional readiness for cloud-computing technologies usage in the teaching and educational process. It has been theoretically proved, that structure of professional readiness is hierarchical. The dominant and system-forming component of this structure is motivational-value one, which creates preconditions for the realization of cognitive, operational and reflexive-prognostic components.

Key words: professional readiness, future teachers, cloud computing technologies, the components of readiness.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. І.С. Войтович.

Одержано редакцією 30.05.2017 р.

УДК: 378. 811. 161 .2' 367

Н.П. ПАВЛЮК

ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ОСНОВА КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглянуто складові ділового спілкування: комунікативну, інтерактивну і перцептивну; виокремлено лекцію як одну з форм обміну інформацією; зазначено особливості тактики ділового спілкування під час вирішення спірних питань.

Ключові слова: комунікація, лекція, технічні і психологічні прийоми ораторського мистецтва, умови виразності мови, ділове спілкування у конфліктних ситуаціях.

Спілкування не можна віднести до складного і, тим більше, поверхнево вивченого процесу комунікації. Усі ми без особливих утруднень спілкуємося між собою, з дитинства володіємо мовною діяльністю, як головним засобом спілкування. Проте, багатоплановий характер спілкування, що включає різноманіття функцій, вербальну і невербальну комунікацію, є серйозним предметом наукових досліджень учених різних напрямів.

Поняття «комунікативна культура» в науково-педагогічному інформаційному просторі вивчається у різних наукових сферах: методологічній (Г.І. Щукіна), світоглядній (Б.Ф. Ломов), психологічній (А.А. Леонтьєв), соціологічній (Є.В. Руденський), лінгвістичній (Б.М. Головін), мистецтвознавчій (П.М. Ершов), адаптивній (Г.М. Якушева), духовній (Є.В. Соколов).

Отже, **мета статті** – розкрити особливості ділового спілкування студентів та викладачів, вказати на умови підвищення рівня культури ділового спілкування у вищих навчальних закладах.

Для педагогічного працівника мистецтво спілкування – це найважливіша професійна межа, оскільки головним засобом реалізації навчання і виховання виступає комунікація. Отже, ефективність роботи викладача багато в чому залежить від рівня розвитку його комунікативних здібностей.

Прийшов час відмовитися від авторитарного спілкування зі студентами, яке, простіше, ніж демократичне, оскільки засновано на «сліпому» підпорядкуванні, а демократичне – складніше, оскільки сприйняття інформації реципієнтами відбувається через правильне визначення комунікативних цілей. Але в будь-якому спілкуванні проявляються у нерозривній єдності три його складові: комунікативна (передача інформації); інтерактивна (взаємодія, спонукання); перцептивна (взаємосприйняття).

© Н.П. Павлюк, 2017